

Neurologi- veckan 2023

Uppsala 9–12 maj

Den 9–12 maj, i ett soligt och varmt Uppsala, hölls neurologföreningens årliga neurologivecka som varit antingen inställd, digital eller framflyttad de senaste tre åren. Äntligen kunde man fysiskt möta inspirerande kollegor från norr till söder för att utbyta kunskap, erfarenhet och kanske en och annan körsång. **Karin Forsberg**, **Shala Ghaderi Berntsson** och **Erik Lundström** bjuder här på en sammanfattning för dig som inte kunde vara med alla dagarna.

UPPSALA KONSERT & KONGRESS

Vi intog Uppsala Konsert och Kongress (UKK) för att spendera faktaspäckade dagar tillsammans med kollegor, vänner och sponsorer. Intresset var stort och vi blev över 350 deltagare och över 80 utställare som umgicks på UKK. Neurologiveckan föregicks av en uppskattad ST-dag den 8 maj med temat motorikstörningar och därefter invigdes huvudprogrammet den 9 maj av Svenska Neurologföreningens ordförande Erik Lundström som hälsade alla välkomna. Nedan följer ett kortare referat där respektive specialistsällskap inom svensk neurologi traditionsenligt svarade för aktuellt tema och program.

SVENSKA NEUROMUSKULÄRA ARBETSGRUPPEN – SNEMA

Huvudprogrammet inleddes av SNEMA som i år hade temat "Neuromuskulär transmissionsrubbing". SNEMAs ordförande Rayomand Press modererade sessionen och första talare var neurolog Susanna Brauner från Karolinska Universitetssjukhuset med föredraget "Patogenes vid Myastenia Gravis (MG)". Hon beskrev att denna heterogena sjukdom har två incidenstoppar: Första toppen består företrädesvis av yngre kvinnor och den andra incidenstoppen utgörs av de äldre. Både incidens och prevalens ökar stadigt sedan 1970-talet och beror till viss del på bättre diagnostiska möjligheter och fler friska äldre, men sannolikt också på en reell ökning. Även resultat från GEMG-studien, vilket står för gener och miljö vid myastenia gravis, presenterades. Man har över 1.000 deltagare i studien och hittills har man bland annat sett att kvinnligt kön och fördröjd diagnostik associeras med allvarlig sjukdom. Hög utbildning verkar skyddande medan rökning och snusning inte verkar ha någon effekt på sjukdomsutvecklingen, trots att acetylkolinreceptorn är en nikotinreceptor. Man planerar nu gå vidare och analysera serumprover för att studera sambandet mellan infektioner och risk för MG.

Därefter beskrev överläkare Sara Nordström och specialist Ólöf Eliasdóttir från Sahlgrenska Universitetssjukhuset evidens och klinisk praxis för tymektomi vid MG. Den nya tekniken med minimal invasiv kirurgi är att föredra framför äldre metoder. En randomiserad studie visade att ingreppet var förknippat med färre biverkningar, mindre behov av inläggande vård samt högre andel patienter som uppnådde minimala manifesteringsstatus tre år efter tymektomin.

Professor Anna Rostedt Punga från Akademiska sjukhuset i Uppsala beskrev diagnostik och klinisk utvärdering av MG. Ett viktigt budskap var att botox-användning bör vara en differentialdiagnos vid utredning av okulär myasteni.

Professor Fredrik Piehl från Karolinska Universitetssjukhuset avslutade sedan med nya behandlingsmöjligheter vid

” *Ett viktigt budskap var att botox-användning bör vara en differentialdiagnos vid utredning av okulär myasteni.*

Inne i Uppsala Konsert & Kongress finns en skybar för bland annat mingel
Foto: JULIUS BOHLIN

MG, där immunomodulerande terapi mot CD19, CD20 och cladribin samt komplementhämning kan vara aktuella för att snabbt bromsa upp sjukdomen. På sikt kan induktionsbehandling vid debut vara ett alternativ med eventuell förbättring av prognosen på sikt. Uppdaterade rekommendationer finns på SNEMAs hemsida: snema.se.

SVENSKA MS-SÄLLSKAPET

På eftermiddagen tog MS-sällskapet över, med ordförande Susanna Hallberg som moderator. Temat var "Svensk MS-

behandling idag” och överläkare Katharina Fink från Karolinska Universitetssjukhuset inledde med ett föredrag om nya behandlingsrekommendationer vid MS och graviditet. Man har sett att små molekyler som passerar placenta innefattar behandling med fingolimod, dimetylfumarat, teriflunomid och cladribin. Däremot passerar stora molekyler inte placenta såsom bland annat monoklonala antikroppar (rituximab, natalizumab, alemtuzumab, ocrelizumab, ofatumumab). Vidare övergår monoklonala antikroppar endast i små mängder till barnet vid amning, och eftersom de inte tas upp av barnets tarm, påverkas inte B-cellerna hos barnet. Enligt nya riktlinjer är det därför tillåtet med amning under anti-CD20-behandling vilket är nytt från tidigare rekommendationer.

Professor Jan Lycke från Sahlgrenska Universitetssjukhuset fortsatte med att presentera en studie på skillnaden i behandlingsstrategier vid MS mellan Sverige och Danmark. Danska MS-registret har funnits sedan 1950-talet och där fokuserar man på eskalerande behandling medan man i Sverige haft en tradition av omgående initiering av högeffektiv behandling. Det har visat sig att tidig högeffektiv behandling förbättrar sjukdomsförloppet och minskar risken för neurologisk funktionsförlust.

Därefter fortsatte professor Anders Svenningsson från Danderyd och gick igenom historiken för B-cellsinvolvering i utvecklingen av MS. Rifund-studien presenterades som jämförde rituximab mot dimetylfumarat och visade klart högre effekt av rituximab beträffande skovfrihet, säkerhet och EDSS jämfört med dimetylfumarat. Nu pågår RIDOSE studien där man vill kartlägga långtidseffekten av rituximab, minska dosen, öka intervallet och utvärdera om man kan avsluta behandlingen efter 3–5 år.

Professor Fredrik Piehl från Karolinska Universitetssjukhuset berättade om pandemins effekt på MS-vården där man såg en överdödlighet vid progressiv MS både före och efter pandemin och Charlotte Dahle, klinisk immunolog från Universitetssjukhuset i Linköping föredrog om vaccinationer vid MS-behandling. Hon underströk vikten att kartlägga patientens immunstatus då det finns risk för allvarlig infektion med olika MS-läkemedel.

Överläkare Katharina Fink från Karolinska Universitetssjukhuset avslutade sessionen genom att uppdatera oss med de nya riktlinjerna vid behandling av neuromyelitis optica spectrum disorder (NMOSD). Uppdaterade rekommendationer finns på MS sällskapets hemsida: mssallskapet.se.

SVENSKA EPILEPSISÄLLSKAPET

Dag 2 inleddes med Epilepsisällskapets bidrag med temat ”Epilepsi och hälsa”. Professor Johan Zelano, vice ordförande modererade och talade först om bilkörning och epilepsi, följt av epilepsi i arbetslivet. Viktiga budskap var att följderna av ett epileptiskt anfall under bilkörning kan bli katastrofala och att neurologers instruktioner att avstå bilkörning och anmälan av medicinsk olämplighet kan sannolikt förbättras. Angående arbetslivet diskuterades vikten av individuell bedömning, eftersom personer med epilepsi kan möta både omotiverade begränsningar och bristande förståelse för faktisk funktionsnedsättning.

Markus Karlander, ST-läkare vid Södra Älvsborgs sjuk-

Viktiga budskap var att följderna av ett epileptiskt anfall under bilkörning kan bli katastrofala och att neurologers instruktioner att avstå bilkörning och anmälan av medicinsk olämplighet kan sannolikt förbättras.

hus, Borås pratade om sin forskning som handlade om post-traumatisk epilepsi. Hans tidigare forskning har beskrivit risken för epilepsi efter olika typer av skalltrauma i ett svenskt registermaterial. Den nuvarande forskningen är inriktad på prediktorer för vilka patienter med ett första epileptiskt anfall och tidigare traumatisk hjärnskada som löper särskilt stor risk att utveckla epilepsi.

Hamid Fakher Mukhelif, överläkare i neurofysiologi vid Universitetssjukhuset Örebro föreläste om sömn och epilepsi. Föredraget berörde både differentialdiagnostik vid nattliga fenomen, sömnstörningar till följd av epilepsi och hur epileptiska anfall är mer eller mindre sannolika under olika delar av sömnen.

Marie Taylor, doktorand vid Lunds universitet avslutade genom att beskriva kunskapsläget om träning och epilepsi utifrån egen forskning inom området. Epilepsisällskapets hemsida: epilepsisallskapet.se

NEUROFÖRBUNDET

Innan lunch presenterade utredare Fanette Caudron från Neuroförbundet årets Neurorapport som behandlar ämnet e-hälsa. Slutsatserna från rapporten visar bland annat att e-hälsa har blivit en viktig del av neurosjukvården men att e-hälsotjänsterna måste bli mer flexibla och användarvänliga för att kunna representera målgruppen.

Nytt för i år var det nyinstiftade priset ”Årets neuroprofil” där man vill lyfta ”de personer eller grupper som gjort det där lilla extra för personer med neurologisk diagnos”. Den första att motta detta hedersamma pris blev professor Anders Svenningsson från Danderyds sjukhus. En silverbroch föreställande en nervcell överlämnades av Neuroförbundets ordförande Lise Lidbäck. Veckans varmaste och längsta applåd delades ut där och då och nyheten publicerades och spreds snabbt ut i Neurologi-Sverige.

AKADEMISKA SJUKHUSET

Eftermiddagens program var tillägnad värden Akademiska sjukhus och modererades av professor Eva Kumlien. Programmet hade den spännande titeln ”Att mäta fritt är stort men att mäta rätt är större”. I takt med att den nya neurologin växer fram, med sjukdomsmodulerande behandling för allt fler kroniska neurologiska sjukdomar, har det aldrig va-

rit viktigare med tidig diagnos och tidiga biomarkörer.

Först ut var neurologen Paul de Roos som föreläste om ”Senaste nytt om biomarkörer vid Parkinsons sjukdom” och om bristen på tidiga biomarkörer som kan skilja Parkinsons sjukdom från atypisk parkinsonism såsom kortikobasal degeneration och progressiv supranukleär pares. Bland annat presenterades en lovande ny metod där man genom att isolera neuronalt härstammande extracellulära vesiklar i blod kan mäta mängden felveckat oligomeriskt *a*-synuklein och tau. Man har sett att atypisk parkinsonism har högre mängder av ovan nämnda aggregat vilket ger förhoppning om att mer precist och framför allt i tidigt skede kunna diagnostisera atypisk parkinsonism i framtiden.

Docent Anders Lewen höll därefter en heltäckande föreläsning om neurokirurgens perspektiv på Moya-Moya och visade även tekniken med kirurgiska borrhål för att stimulera arteria meningea media att växa in och ner på hjärnans yta och skapa förutsättningar för revaskularisering av vävnaden.

Därefter tog neuroradiolog David Fällmar över och visade med skicklighet och humor hur man analyserar röntgenbilder och mäter rätt vid normaltryckshydrocefalus för att så exakt och så tidigt som möjligt i förloppet kunna ställa diagnosen.

Efter fikat var det dags för Neurologföreningens egen ordförande professor Erik Lundström att tillsammans med publiken diskutera vad som är rätt måltryck vid intracerebral blödning och hur man uppnår det. Det blev en uppskattad dialog som sedan fortsatte under veckan.

Professor Anna Rostedt Punga tog vid och föreläste om nya biomarkörer vid MG där cirkulerande mikroRNA-nivåer har visats korrelera med kliniskt förlopp hos specifika subgrupper av MG och då de enkelt kan mätas i blod finns även möjlighet att mäta individens svar på behandling. Doktorand Andreas Tolf avslutade dagen med att presentera data för PET och MS-uppföljning.

Kvällen vigdes åt social samvaro och god middag på Saluhallen och var fylld av tal, musik och värsång från nybildad neurologikör kvällen till ära som bland annat framförde en egenkomponerad och uppskattad version av ”Uti vår hage” alias ”Uti vårt nervsystem”. Kanske en framtida tradition? Kvällens musikaliska höjdpunkt var dock när Uppsalakören

Viktiga budskap var att var tredje äldre patient har sekundära orsaker till huvudvärk, att migrän kan ändra skepnad med ålder och att det är vanligare med migrän utan huvudvärk hos äldre.

Afro sjöng och spred glädje och danslust till deltagarna som sedan dansade vidare ut i uppsalanatten.

SVENSKA HUVUDVÄRKSÄLLSKAPET

Kanske var det därför helt i sin ordning att nästa morgons program, dag 3, tillägnades huvudvärksällskapet, med temat ”Samsjuklighet och riskfaktorer vid huvudvärkstillstånd”. Moderator var professor Mattias Linde vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset som också inledde dagen med att diskutera kopplingen mellan depression och migrän. Har man migrän är risken tre gånger förhöjd att även lida av ångest och depression. Associationen är starkare för migrän med aura. Värk i själen och värk i huvudet hör ihop och tillståndet delar både gener och vissa neurotransmittorer. Det är viktigt att vara medvetna om samsjukligheten, att se till hela patienten och att även screena för depression när man träffar patienter med huvudvärk.

Därefter diskuterade professor Linde och docent Andrea Carmine Belin könsskillnader vid primära huvudvärkstillstånd där incidensen är högre hos kvinnor vid alla typer av primära huvudvärkar förutom Hortons huvudvärk som är vanligare hos män.

Professor Elisabeth Waldenlind vid Karolinska Universitetssjukhuset tog sedan över med ämnet ”Huvudvärk hos äldre”. Viktiga budskap var att var tredje äldre patient har sekundära orsaker till huvudvärk, att migrän kan ändra skepnad med ålder och att det är vanligare med migrän utan huvudvärk hos äldre. Avslutningsvis föreläste docent Andrea Carmine Belin och doktorand Felicia Jennysdotter Olofsgård om genetiska faktorer och dygnsrytm vid huvudvärk. Huvudvärksällskapets hemsida: huvudvarkssallskapet.se.

AKUT NEUROLOGI I SVERIGE – ANS

På eftermiddagen var det dags för ANS halvdag. Temat var ”Akut neuroimmunologi och metabola sjukdomar” och ordförande Mikael Jernberg modererade. Nefrolog och överläkare Carin Wallquist från Skånes Universitetssjukhus inledde med en intressant föreläsning om aferes och skillnaden mellan plasmaferes och cytaferes. Det visar sig att cirka 25 procent av aferespatienterna har neurologiska indikationer som illustrerades med intressanta kliniska fall.

Därefter tog överläkare Albert Hietala från Karolinska Universitetssjukhuset över med ämnet ”Akut behandling av neuroimmunologiska sjukdomar – en preklinisk utmaning”. Vi fick en utförlig föreläsning om ”new-school”-preparat (monoklonala antikroppar och små molekyler som hämmar kinaser) att använda när ”old-school” (de äldre preparaten) inte räcker till. Vi bör vara tacksamma över den möjlighet vi har i Sverige att använda off-label-behandling vid komplicerade patientfall där man bör ”gå tillbaka till ritbordet” och tänka ut vilken immunmodulering som kan vara av nytta. Publiken uppmanades att diskutera med kollegor och andra specialiteter som använder dessa läkemedel mer regelbundet och att vara ärlig med patienten om att det är experimentell behandling utan evidens.

Överläkare Martin Engwall från Centrum för medfödda metabola sjukdomar (CMMS) avslutade dagen med att föreläsa om ”Akuta manifestationer av metabola sjukdomar”.

” När vi summerar Neurologiveckan i Uppsala var det bästa möjligheten att på nytt träffas efter flera år och utbyta kunskap och erfarenheter vilket också återspeglades i utvärderingen.

CMMS som administrerar PKU-proverna i Sverige, är dessutom nationellt centrum för porfyri och mitokondriutredningar med egna muskelbiopsier. Tidigare baserades diagnostiken på biokemiska prover men numera är det genetik som är basen för diagnostik. Föreläsningen som var mycket pedagogisk, belyste olika utredningsgångar med exempel på intressanta kliniska fall. ST-neurologer uppmuntrades till att randa sig på CMMS.

ANS hemsida: akutneurologi.org.

SWEDISH MOVEMENT DISORDER SOCIETY – SWEMODIS

På kongressens sista dag var SWEMODIS värd för programmet som modererades av professor Per Svenningsson, Karolinska Universitetssjukhuset. Temat var ”Avancerade terapier vid Parkinsons sjukdom”.

Programmet inleddes av Professor Sten-Magnus Aquilino som via en inspelad föreläsning gav en intressant historisk exposé av utvecklingen av pumpterapier vid Parkinsons sjukdom. Därefter föreläste bitr. professor Nil Dizdar Segrell vid Universitetssjukhuset i Linköping om utredning och patientsektion inför beslut om avancerad terapi vid Parkinsons sjukdom.

Därefter var det dags för både matnyttiga och praktiskt inriktade föreläsningar om ”terapistart och praktikaliteter” kring levodopa-infusioner av professor Dag Nyholm från Akademiska sjukhuset och apomorfin-infusioner av professor Per Odin vid Skånes Universitetssjukhus. De avancerade terapierna bygger på olika metodik och skiljer sig åt vad gäller risker och biverkningar, där komplikationer av sondsystemet är vanligt vid levodopa-infusioner medan vid apomorfin-behandling kan upprepade injektioner förorsaka knölar i underhuden, men även hallucinationer och blodtrycksfall.

Överläkare Göran Lind vid Karolinska Universitetssjukhuset föreläste om ”Djup hjärnstimulering vid Parkinsons sjukdom” och beskrev tillvägagångssättet vid NKS där man opererar vakna patienter. Programmet avslutades av Elena Jiltsova, neurokirurg och doktorand vid Akademiska sjukhuset som berättade om sitt forskningsprojekt kring optimering av djup hjärnstimulering vid motorikstörningar. Sammantaget var huvudbudskapet att låta patientens behov och önskemål tillsammans med medicinsk indikation och kontraindikation stå i centrum vid val av avancerad terapi. SWE-MODIS hemsida: swemodis.se.

SVENSKA NEUROLOGFÖRENINGEN

Under veckan delade Svenska Neurologföreningen ut sitt årliga stipendium på 100.000 kronor till ett forskningsprojekt med tydlig klinisk nytta enligt donatorn Göran Jahnssons önskan. Innan årets stipendiat meddelades, föredrogs intressanta resultat från förra årets vinnande forskningsprojekt ”Lamotrigin vid migrän med aura”. Årets stipendiat, Sofia Sandgren, doktorand på Sahlgrenska Universitetssjukhuset vann stipendiet med forskningsprojektet ”Klinisk och immunologisk uppföljning av induktionsterapier vid multipel skleros”. Vi ser fram emot att höra hennes föredrag vid nästa års Neurologivecka. Svenska Neurologföreningen delade även ut sitt pedagogiska pris ”Den gyllene reflexhammaren” som i år förtjänstfullt gick till professor Dag Nyholm Akademiska sjukhuset, för hans inspirerande och pedagogiska föreläsningar samt arbetet med att förvalta och utveckla den svenska läroboken i neurologi. När vi summerar Neurologiveckan i Uppsala var det bästa möjligheten att på nytt träffas efter flera år och utbyta kunskap och erfarenheter vilket också återspeglades i utvärderingen. På frågan ”Vilket är ditt helhetsintryck av Neurologiveckan 2023?” där man kunde ange siffran 1 (mycket dålig) till 5 (mycket bra) blev medelbetyget 4,7 och medianvärdet 5,0. Svenska Neurologföreningen tackar ödmjukast för positiva kongressdeltagare som bidragit med synpunkter, kunskapsutbyte, social samvaro och inte minst skönsång.

Vi ser fram emot neurologins fortsatta framsteg och utmaningar och hälsar er alla hjärtligt välkommen till nästa års Neurologivecka som går av stapeln 13–17 maj 2024 på Hotell Tylösand, Halmstad.

KARIN FORSBERG

Neurolog vid Neuro-huvud-halscentrum, Norrlands universitetssjukhus, vetenskaplig sekreterare Svenska Neurologföreningen
karin.forsberg@umu.se

SHALA GHADERI BERTSSON

Docent och överläkare, neurologkliniken, Akademiska sjukhuset, styrelseledamot i Svenska Neurologföreningen
shala.berntsson@neuro.uu.se

ERIK LUNDSTRÖM

Sektionschef för neurologen, Akademiska sjukhuset, ordförande Svenska Neurologföreningen
erik.lundstrom@neuro.uu.se